

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ "НЕОФИТ РИЛСКИ"
КАТЕДРА „МЕДИКО-СОЦИАЛНИ НАУКИ“

**НАЦИОНАЛЕН ЦЕНТЪР ЗА ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ
И АНАЛИЗИ**

ПРОГРАМА И РЕЗЮМЕТА

**НАЦИОНАЛНА НАУЧНО- ПРАКТИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИЯ
С МЕЖДУНАРОДНО УЧАСТИЕ**

**ПРОМОЦИЯТА НА ПСИХИЧНО ЗДРАВЕ - ЕЛЕМЕНТ ОТ ГЛОБАЛНАТА
СТРАТЕГИЯ ЗА ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ**

**28-29 ОКТОМВРИ 2016 Г. УНИВЕРСИТЕТСКИ ЦЕНТЪР „БАЧИНОВО“
ГР. БЛАГОЕВГРАД**

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ

Почетен председател: доц. д-р Борислав Юруков – Ректор на Югозападен университет „Неофит Рилски“, Благоевград

Председатели:

Доц. д-р Васка Станчева-Попкостадинова

Доц. д-р Христо Хинков

Членове:

Проф. д.п.н. Париз Паризов, проф. д-р Стоян Иванов , доц. д-р Стефка Чинчева, доц. д-р Росен Калпачки, доц. д-р Мая Чолакова, д-р Румяна Динолова, д-р Виктория Сотирова

Секретар: Биляна Димитрова

НАУЧЕН КОМИТЕТ:

Проф. д-р Меглена Ачкова (София), проф. д-р Пламен Димитров (НЦОЗА София), проф. д-р Вероника Ишпанович (Белград, Сърбия), проф. д-р Панос Востанис (Обединено Кралство), проф. д-р Мария Ралева (БЮР Македония), проф. д-р Ива Христова (НЦЗПБ, София), доц. д-р Васка Станчева-Попкостадинова (ЮЗУ „Н. Рилски“, Благоевград), доц. д-р Христо Хинков (НЦОЗА, София), доц. д-р Тотко Татъзов (НЦОЗА, София), полк. доц. д-р Тони Дончев (ВМА, София), доц. д-р Петър Маринов (МУ - Варна), доц. д-р Калоян Стойчев (МУ - Плевен), доц. д-р Миодраг Станкович (Ниш, Сърбия), доц. Михаил Пърлог (Крайова, Румъния), доц. Лавиния Дуика (Сибиу, Румъния), д-р Джордж Николаидис (Атина, Гърция), д-р Владимир Наков (НЦОЗА, София)

ПРОГРАМА

**НА НАЦИОНАЛНАТА НАУЧНО- ПРАКТИЧЕСКА
КОНФЕРЕНЦИЯ С МЕЖДУНАРОДНО УЧАСТИЕ**

***ПРОМОЦИЯТА НА ПСИХИЧНО ЗДРАВЕ - ЕЛЕМЕНТ ОТ
ГЛОБАЛНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ***

28 - 29 октомври 2016 г.

Университетски център „Бачиново“ гр. Благоевград

НЯМА ЗДРАВЕ БЕЗ ПСИХИЧНО ЗДРАВЕ

ОСНОВНИ ТЕМАТИЧНИ НАПРАВЛЕНИЯ:

- ◆ *Промоция на психично здраве*
- ◆ *Психично-здравни системи*
- ◆ *Обществено здраве*
- ◆ *Превенция на психични разстройства*
- ◆ *Превенция на самоубийствата*
- ◆ *Качество на живот*
- ◆ *Насилие и здраве*
- ◆ *Социална работа, обществено и психично здраве*
- ◆ *Други*

РЕГИСТРАЦИЯ: 12:00 - 12:30

***КОНФЕРЕНЦИЯТА СЕ ПОСВЕЩАВА НА
40-ГОДИШНИНАТА ОТ СЪЗДАВАНЕТО НА ЮГОЗАПАДЕН
УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ“, БЛАГОЕВГРАД***

28.10.2016 г. - КОНФЕРЕНТНА ЗАЛА

12:30 ***ОТКРИВАНЕ***

13:00

13:00 ***СЕСИЯ „ПРОМОЦИЯ НА ПСИХИЧНО***
15:00 ***ЗДРАВЕ. ПСИХИЧНО- ЗДРАВНИ***
 СИСТЕМИ”

Председател: Доц. д-р Васка Станчева-
Попкостадинова

13:00 Тенденции и перспективи в развитието на
13:20 общественото здравеопазване в програмите на
 СЗО. Михаил Околийски

13:20 Mental health Promotion and Prevention in
13:40 Childhood and Adolescence. Veronika Išpanović

13:40 Perinatal and neonatal risk and protective factors for
14:00 development in early childhood. Miodrag Ignjatović

14:00 Current challenges in child protection in the Balkans
14:20 and Europe. George Nikolaidis

14:20- Интегриране промоцията на психично здраве в
14:40 общата медицинска практика. Проект на НЦОЗА
 „Подобрени услуги за психично здраве“. Захари
 Зарков

14:40 Анализ на системата на психиатрично
15:00 обслужване в България (2012-2015 г.) Христо
 Хинков, Владимир Наков

15:00 КАФЕ ПАУЗА

15:30

15:30 **СЕСИЯ „ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ. КАЧЕСТВО**
17:00 **НА ЖИВОТ”**

Председател: Доц. д-р Росен Калпачки

15:30 Качество на живот при пациенти с мозъчен инсулт
15:50 – клиничко-социална оценка. Добринка Калпачка,
Кристина Иванова, Росен Калпачки

15:30 Мозъчен инфаркт – знаем ли какво предстои? Как
15:50 да се промотира здраве в процеса на
възстановяване. Кристина Иванова, Добринка
Калпачка, Росен Калпачки

15:50 Психотерапевтични интервенции при жени с
16:10 алкохолна зависимост тип III според типологията
на Леш (случай от практиката). Десислава Иванова

16:10 Крос-секционно проучване на факторите на стреса
16:30 и на синдрома на професионалното изпепеляване в
болничен персонал на ВМА - София. Йордан Ганев,
Румяна Йорданова, Тони Дончев

16:30 Мода или здравна инвестиция е съхраняването на
16:50 стволовите клетки? Даниела Мирчева

17:00 **СЕСИЯ „ПРЕВЕНЦИЯ НА ПСИХИЧНИ**
19:00 **РАЗСТРОЙСТВА”**

Председател: Д-р Владимир Наков

17:00 Социално и икономическо въздействие на шизофрения.
17:20 Михаил Пърлог, Владимир Наков, Андреа Неделкуч

17:20 Ранно разпознаване на депресивни състояния в
17:40 клиничната практика. Петя Терзииванова, Евелина
Хараланова, Георги Джупанов, Светлозар Хараланов

17:40 Превенция на самоубийствата в България и
18:00 Румъния. Лавиния Дуика, Владимир Наков, Михаил

Пърлог

- 18:00 Влияе ли дистимията върху когницията при
18:20 възрастни?Иванка Велева, Мирена Вълкова
- 18:20 Защитни механизми и психично здраве. Светослав
18:40 Карабелъов

29.10.2016 г. - КОНФЕРЕНТНА ЗАЛА

9:00 10:30 ***СЕСИЯ „ПРОМОЦИЯ НА ЗДРАВЕ ПРИ ЖЕНИ В РЕПРОДУКТИВНА ВЪЗРАСТ”***

Председател: Доц. д-р Стефка Чинчева

- 09:00 Кърменето и психичното здраве на майката и нейното
09:20 бебе. Анета Попиванова, Христина Янева, Станислава
Хитрова

- 09:20 Психологични аспекти на генетичното консултиране по
09:40 време на бременност. Елена Заякова, Силвия Шопова, А.
Савов

- 09:40 Специфика на телефонната комуникация с хора в криза и
10:00 с представители на уязвими групи. Донка Петрова

- 10:00 Психотерапевтичен модел за работа с дисфункционални
10:20 семейства (позитивна фамилна психотерапия). Светлана
Димитрова

- 10:20 КАФЕ ПАУЗА
10:50

10:50 ***СЕСИЯ „ НАСИЛИЕ И ЗДРАВЕ”***

- 12:00 Председател: д-р Румяна Динолова

- 10:50 Неблагоприятни преживявания в детството и рисково за
11:10 здравето поведение. Румяна Динолова–Ходжаджикова,
Васка Станчева-Попкостадинова

11:10	World Awareness for Children in Trauma: Development and
11:30	Evaluation of a Psychosocial model. Panos Vostanis
11:30	Интернет, медиатизацията и човекът в модерното
11:50	общество. Пламен Атанасов
11:50	СЕСИЯ „СОЦИАЛНА РАБОТА,
13:50	ОБЩЕСТВЕНО И ПСИХИЧНО ЗДРАВЕ”
	Председател: Проф. д.п.н. Парис Паризов
11:50	Социална работа и обществено здраве.
12:10	Виктория Сотирова
12:10	Влияние на социалната подкрепа върху
12:30	качеството на живот на възрастните хора с
	увреждания. Мария Стойкова
12:30	Трудотерапия при лица с увреждания. Парис
12:50	Паризов
12:50	Социална работа с възрастни хора в САЩ.
13:10	Йоанна Цветанова
13:10	Социални дейности в Кралство Йордания –
13:30	управление и организация.
	Виолина Лазова – Ал Хадж Ахмад, Париз
	Паризов
13:30	Стимулиране на играта при деца с увреждания.
13:50	Васка Станчева-Попкостадинова, Анна К.
	Лекова, Анна Т.Андреева
13:50	ЗАКРИВАНЕ
14:00	

ЮГОЗАПАДЕН
УНИВЕРСИТЕТ
·НЕОФИТ РИЛСКИ·

УЛ. ИВАН МИХАЙЛОВ 66
2700 БЛАГОВЕГГРАД

SOUTH-WEST
UNIVERSITY
·NEOFIT RILSKY·

66 "IVAN MIHAYLOV" STR.
BLAGOEVGRAD

КАТЕДРА „МЕДИКО-СОЦИАЛНИ НАУКИ“

**НАЦИОНАЛНА КОНФЕРЕНЦИЯ С
МЕЖДУНАРОДНО УЧАСТИЕ**

**ПРОМОЦИЯТА НА ПСИХИЧНО ЗДРАВЕ- ЕЛЕМЕНТ
ОТ ГЛОБАЛНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА ОБЩЕСТВЕНО
ЗДРАВЕ**

28 - 29 октомври 2016 г.

Университетски център „Бачиново“, гр. Благоевград

СБОРНИК С РЕЗЮМЕТА

ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВИ В РАЗВИТИЕТО НА ОБЩЕСТВЕНОТО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ В ПРОГРАМИТЕ НА СВЕТОВНАТА ЗДРАВНА ОРГАНИЗАЦИЯ

Доц. Михаил Околийски, Управляващ офиса на СЗО в България

Презентацията ще представи ключовите роли и отговорности на СЗО по отношението на създаването и прилагането на политики, основани на доказателства и релевантни програми за обществено психично здраве. Ще бъде представен Плана за действие за психично здраве като основа за създаването на нова Национална програма за психично здраве в България. Ще бъдат представени и анализирани статистически данни за предоставянето на психично-здравни услуги в България, като ще бъде направено и сравнение с другите страни-членки на СЗО в Европейския регион. Здраве 2020 е рамковия документ на СЗО, който показва как инвестирането в психичното здраве на хората помага за тяхното качество на живот и постигането на здравословна трудова заетост. Укрепването на здравните системи за психично здравни услуги е част от подхода на СЗО за осигуряване универсалното здравно покритие, подобряване на достъпа до първичната медицинска помощ и другите релевантни услуги в общността. Ще бъдат представени и здравните детерминанти, които влияят на психичното здраве.

Ключови думи: обществено здравеопазване, здравни системи, политики

TRENDS AND PERSPECTIVES IN THE DEVELOPMENT OF PUBLIC HEALTH PROGRAMS OF WHO

Assoc. Prof. Michail Okoliyski, Head of the WHO Office in Bulgaria

The presentation will introduce the key roles and responsibilities of WHO in relation to the creation and implementation of policies based on evidence and relevant programs for public mental health in Bulgaria. The Action Plan for Mental Health will be presented as the basis for the creation of a new National Mental Health Programme in Bulgaria.

Statistical data for the provision of mental health services in Bulgaria will be presented and analyzed and a comparison to other countries of the WHO European Region will be made. Health 2020 is the framework document of the WHO that shows how investing in mental health of people is helping the improvement of their quality of life in order to achieve healthy employment. Strengthening health systems for mental health services is part of WHO's approach to provide universal health coverage, improving access to primary care and other relevant services in the community. The health determinants that influence mental health will be also presented and analyzed.

Key words: public health, health systems, policies

ПРОМОЦИЯ НА ПСИХИЧНО ЗДРАВЕ И ПРЕВЕНЦИЯ НА ПСИХИЧНИ РАЗСТРОЙСТВА В ДЕТСТВОТО И ЮНОШЕСТВОТО

Проф. д-р Вероника Ишпанович

Факултет по специална педагогика и рехабилитация, Белградски
университет

Псотиженията на навернауките и психологията на развитието в последните десетилетия промениха рамката за разбиране на детското развитие. Традиционните теории центрирани върху детето бяха изместени от контекстуалните био-екологични теории. Новата био-екологична парадигма акцентира на съвкупността на пространството, в което детето живее: самото дете, семейството и общността. Във всяка от тези субсистеми съществуват рискови и протективни фактори, които повлияват развитието.

Познати са три групи от фактори, които повлияват резултата от неблагоприятни жизнени събития в детството и юношеството. Първата група фактори се отнасят до индивидуалните характеристики на детето (зрялост, когнитивен стил, самочувствие, качество на минал жизнен опит, по-специално история за предишни травми). Втората група фактори се отнасят до силата и сплотеността на семейството, а третата група фактори се отнасят до подкрепата от социалното обкръжение, в което се случва възстановяването. Психологичният оздравителен процес след преживяване на неблагоприятни преживявания изисква към интервенциите на индивидуално ниво и

значими интервенции на социално ниво, т. нар. психосоциални интервенции.

Превенцията включва три типа: универсална превенция - насочена е към общата популация; селективна превенция – насочена към индивиди или групи с повишен риск по отношение на биологични, психологични или социални рискови фактори; и индикативна превенция - насочена към индивиди с минимални, но установени признаци и симптоми на психични разстройства, но които не покриват критериите за разстройство по това време.

Ключови думи: рискови фактори, протективни фактори, универсална превенция, индикативна превенция.

MENTAL HEALTH PROMOTION AND PREVENTION IN CHILDHOOD AND ADOLESCENCE

Prof. Veronika Išpanović, Faculty for Special Education and
Rehabilitation, University of Belgrade, Repub; ic of Serbia

Advances in neuroscience and developmental psychology in past decades have changed the framework of understanding child development. Traditional child centered theories have been replaced by contextual bio-ecological theories. The new bio-ecological paradigm highlights the totality of child's life space in which the development is taking place and its subsystems: the child itself, the family and the community. The risk and protective factors which influence the outcome of development are to be found within each of these subsystems.

Three groups of factors influencing the outcome of adverse life events in childhood and adolescence are being recognized. The first is related to the individual characteristics of the child (maturity, cognitive style, self-esteem, quality of previous life experience, and especially the history of previous traumas), the second to the strength and the cohesion of the family and the third to the support of the social environment in which the recovery is taking place. Psychological healing process following adverse experiences requires, in addition to interventions at individual level, significant interventions on social level, the so called psychosocial interventions.

Preventive interventions within the primary prevention are of three type: universal prevention - targeted to a whole population group that has not be

identified on the basis of increased risk; selective prevention – targeted to individuals or groups at increased risk as evidenced by biological, psychological or social risk factors; and indicated prevention - targeted to individuals with minimal but detectable signs or symptoms of mental disorders but who do not meet criteria for disorders at that time.

Key words: risk factors, protective factors, universal prevention, selective prevention, indicated prevention

ПЕРИНАТАЛНИ И НЕОНАТАЛНИ РИСКОВИ И ПРОТЕКТИВНИ ФАКТОРИ ЗА РАЗВИТИЕТО В РАННОТО ДЕТСТВО

Проф. Миодраг Игнатович, Институт за майчино и детско здраве “Dr
V. Čurčić”, Белград, Република Сърбия

Развитието в ранното детство е детерминирано от биологични, психологични и социо-културални фактори.

В перинаталния и неонаталния период, рисковите фактори за детското развитие са свързани с демографски социални фактори (възраст на майката <16 или >40 години, злоупотреба с алкохол, наркотици, тютюпушене, бедност, емоционален или физичен стрес и др.), минала анамнеза на майката за заболявания, предишна и настояща бременност, раждане и неонатални фактори (тегло при раждане <2500 или >4000 g, раждане преди 37 или след 42 гестационна седмица, конгениална малформация и др.). Цитогенетични нарушения, вродени метаболитни нарушения, вродени малформации на ЦНС, фетален алкохол синдром, вроден хипотериоидизъм, инфекции на ЦНС, интракраниална хеморагия, перинатална асфиксия и др.

Рисковите фактори са свързани с повишена вероятност за поява, по-голяма тежест и по-голяма продължителност на тежки здравни проблеми. Излагането на риск обаче не винаги води до неблагоприятни резултати на психопатология.

Протективни фактори са: стабилна привързаност майка-дете и позитивно родителство, кърмене и грижа, която помага на детето да бъде здраво и защитено, и др.

Влиянието на стреса по време на бремеността, перинаталния период, ранното детство и осъзнаване значимостта на привързаността, всички те са важни елементи в ранната интервенция и превенция .

Ключови думи: перинатални, неонатални, рискови фактори, токсичен стрес, привързаност, детско развитие

PERINATAL AND NEONATAL RISK AND PROTECTIVE FACTORS FOR DEVELOPMENT IN EARLY CHILDHOOD

Miodrag Ignjatović

Mother and Child Health Institute “Dr V. Čupić” of Republic Serbia,
Beograd

Development in early childhood is determined by biological, psychological and social / cultural factors.

Risk factors for child development in perinatal and neonatal period are related to demographic social factors (maternal age <16 or >40 yr, Illicit drug, alcohol, cigarette use, poverty, emotional or physical stress etc), mother's past medical history, previous and present pregnancy, labour and delivery and to the factors of the neonate itself (birth weight <2500 or >4000 g, birth before 37 or after 42 weeks of gestation, small or large for gestational age, congenital malformation etc). Cytogenetic disturbances, inborn errors of metabolism, congenital malformations of CNS, alcoholic fetal syndrome, congenital hypothyroidism, infections of CNS, intracranial haemorrhage, perinatal asphyxia - encephalopathy, stroke, bilirubin encephalopathy – kernicterus are high risk factors.

Risk factors are associated with an increased probability of onset, greater severity and longer duration of major health problems, but the exposure to risk does not result inevitably in unfavorable outcomes or psychopathology.

Protective factors are: strong parent-child attachment and positive parenting, breastfeeding, care that helps to keep child healthy and safe, stable family relationship etc.

Impact of stress in pregnancy, perinatal period, early childhood and recognition of the importance of attachment, all make early intervention and prevention an imperative.

Key words: perinatal, neonatal, risk factors, toxic stress, attachment, child development

CURRENT CHALLENGES IN CHILD PROTECTION IN THE BALKANS AND EUROPE

George Nikolaidis, Psychiatrist, MD, MA, MSc, PhD, Head of Department of Mental Health and Social Welfare – Centre for the Study and Prevention of Child Abuse and Neglect, Institute of Child Health, Athens, Greece

Child protection nowadays is widely recognized as being of paramount importance to contemporary societies in order to foster their future social capital. Child abuse and neglect is the leading cause of lost Quality life years in the extremely vulnerable age group of children 0-4 years old. Adverse childhood experiences throughout the entire childhood have been correlated with increased mortality in adult life as well as with unhealthy lifestyle behavioral patterns, mental health problems, troubles with the law and delinquency and ion overall decreased life achievements. Prevention of unfortunate outcomes of children's victimization is by far more preferable than treatment: as WHO estimates for every dollar spent of prevention, 19 dollars are saved from child maltreatment's immanent or latent implications.

On such grounds, the field of child protection, originally emerging intrinsically related with human rights' movement and activism is gradually been fine-grained to become a sector of social life and a rigorous scientific discourse. Thus, evidence-based practice has been the dominant Paradigm in child protection throughout the last two decades while recently evidence-based practice represents its mirror image counter-part. Interdisciplinary cooperation in all levels, from research to applied services and principles such as continuation of services, family supportive attitude, focused action to the mostly vulnerable populations and active participation of children themselves to all decisions concerning them also constitute essential parts of the contemporary predominant doctrine in child protection globally.

Given the above, a number of initiatives have been undertaken in the recent decade in order to bring child protection in the wider Balkan area to the contemporary state of the art. Such initiatives include primary (awareness raising, health promotion, school education, legal reform, professional's training among others), secondary (treatment t of victims, focused actions for vulnerable children's population etc.) and tertiary (avoiding re-victimization, deinstitutionalization, children friendly services and especially interdisciplinary response in juridical procedures and other)

prevention levels but also horizontal actions for building the evidence base to monitor and evaluate interventions applied (field research, administrative data collection, mechanisms of surveillance).

Current challenges include continuation and sustainability of such efforts especially within the context of the current socioeconomic crisis which hit hard the countries of the Balkan Peninsula. Moreover, the current immigration/refugee crisis created another challenge for child protection, namely providing sufficient care for unaccompanied minors and families with children on the move. In all these challenges, evidence-based social design can provide tools for cost effective and cost efficient interventions in an era of more and more scarce resources for welfare state policies. While ethical dilemmas still linger in choices to be made, the ultimate choice for contemporary societies still remains whether to protect and enhance tomorrow's social capital along with the fundamental assets of human rights should be prioritized over temporary other necessities.

ИНТЕГРИРАНЕ ПРОМОЦИЯТА НА ПСИХИЧНО ЗДРАВЕ В ОБЩАТА МЕДИЦИНСКА ПРАКТИКА. ПРОЕКТ НА НЦОЗА „ПОДОБРЕНИ УСЛУГИ ЗА ПСИХИЧНО ЗДРАВЕ“

Д-р Захари Зарков, Отдел „Психично здраве“, Национален център по
обществено здраве и анализи, София, България

Ключова професионална група за превенция на самоубийствата е групата на общопрактикуващите лекари (ОПЛ), поради тесните връзки с населението. В програмите за специализация по обща медицина проблемите с психичното здраве не са достатъчно добре представени. Затова основната цел на проекта е придобиването на опит в разпознаването на ранните признаци на депресия и тревожност. Така ще се постигне намаляване на опитите за самоубийство и по-добро качество на услугите, свързани с психичното здраве. Най-ефективни мерки за превенция на самоубийствата излизат далеч отвъд областта на медицината. Във фокусът на проекта са и различни професии (социални работници и психолози), занимаващи се с групи в риск от суицидно поведение: млади хора, възрастни хора, безработни, бедни хора, и употребяващи наркотици. Следователно, превенция на суицидни действия като социален феномен изисква ангажираност на различни заинтересовани

страни. Проектът предвижда обучение на специалисти от Регионалните здравни инспекции на (РЗИ), 28 на брой, в цялата страна за събиране и въвеждане на онлайн информация за самоубийства. Двама представители на всяка РЗИ ще бъдат подбрани и обучени в основните принципи за превенция на самоубийствата в училищата. Крайните бенефициенти са младите хора в уязвимата юношеска възраст.

Ключови думи: Превенция, самоубийства, обучение

INTEGRATION OF MENTAL HEALTH PROMOTION IN GENERAL PRACTICE. PROJECT OF NCPHP “IMPROVED SERVICES FOR MENTAL HEALTH”

Dr. Zahari Zarkov, National Center for Public Health Protection, Section “Mental Health”

Key professional group for suicide prevention is the group of general practitioners (GPs) due to close relations with the population. In the programs for specialization in general medicine the mental health problems are not sufficiently represented. Therefore the main objective of the project is the acquisition of experience in recognizing the early signs of depression and anxiety. Thus, will be achieved a reduction in suicide attempts and better quality of mental health services. The most effective measures for the prevention of suicide go far beyond the field of medicine. The focus of the project and different professions (social workers and psychologists) dealing with groups at risk of suicidal behavior: young people, the elderly, unemployed, poor people, substance abusers. Therefore, prevention of suicidal acts as a social phenomenon requires the involvement of different stakeholders. The project envisages training of specialists from the Regional Health Inspections (RHI), 28 in number, throughout the country for collecting and entering online information for suicides. Two representatives of each RHI will be selected and trained in the basic principles for the prevention of suicide in schools. The final beneficiaries are young people in vulnerable adolescents .

Key words: Prevention, suicide, training

АНАЛИЗ НА СИСТЕМАТА НА ПСИХИАТРИЧНО ОБСЛУЖВАНЕ В БЪЛГАРИЯ (2012-2015)

д-р Владимир Наков, дм, доц. д-р Христо Хинков,
Национален център по общественото здраве и анализи, София, България

Цел: Анализ на системата за психиатрично обслужване в България за периода 2012-2015г и предложения за промяна.

Материали и методи: Описание на настоящата ситуация и проблемите в организацията на психично-здравните услуги. Психиатричната мрежа не отразява регионалните потребности от психично-здравни услуги. Анализ на проблемите и предложения за стратегии за решаването им.

Резултат: Преосмислянето на институционалното обслужване на психично болните и развиването на услуги в общността ще бъде в интерес на пациентите и цялото общество. Програмата за психично здраве гарантира признаване и защита на гражданските права и свободи на лицата с психични разстройства, интегрира ценностите на гражданското общество в регламента и правилата на дейността на психиатрията и създава процедури за контрол в практиката.

Изводи: С приемането на работеща национална програма за психично здраве се осигурява възможност да продължи процеса на реформиране с акцент към деинституционализация, изграждане на структури и услуги в общността, които да осигурят цялостна грижа за хората с психична болест.

ANALYSIS OF THE SYSTEM OF PSYCHIATRIC CARE IN BULGARIA FOR THE PERIOD 2012-2015

Dr. Vladimir Nakov, MD, PhD, Assoc. Prof. Hristo Hinkov, MD, PhD,
National Centre for Public Health and Analysis, Sofia, Bulgaria

Objective: Analysis of the system for psychiatric care in Bulgaria for the period 2012-2015 and proposals for change.

Materials and Methods: Description of the current situation and problems in organization of mental health services. Psychiatric network does not reflect regional needs of mental health services. Analysis of problems and proposals for strategies to solve them.

Result: Rethinking the institutional care of the mentally ill and developing services in the community will be in the interest of patients and society. Mental health programs ensure recognition and protection of civil rights and freedoms of persons with mental disorders, integrates the values of civil society in the regulation and rules of operation of psychiatry and establishes control procedures in practice.

Conclusions: With the adoption of a working national mental health program provides an opportunity to continue the reform process with an emphasis on deinstitutionalization, build structures and community services to provide comprehensive care for people with mental disorders.

КАЧЕСТВО НА ЖИВОТ ПРИ ПАЦИЕНТИ С МОЗЪЧЕН ИНСУЛТ – КЛИНИКО-СОЦИАЛНА ОЦЕНКА

Калпачки Р. *, Калпачка Д., Мишева Е., Младенова Д., Божкова М.,
Праматарова Ц., Благоев А., Георгиев В., Венчева С., Иванова К.

*Катедра Медико-социални науки, ФОЗЗГС,
ЮЗУ „Неофит Рилски“ – Благоевград
Клиника по нервни болести, УМБАЛ “Света Анна” – София

Представяме анализ на резултатите от болничното лечение на пациенти с исхемичен мозъчен инсулт и оценка на необходимостта от рехабилитация и ресоциализация с цел повишаване качеството на живот на пациентите.

Материал и методи: Обхванати са лекуваните за период от един месец в Клиника по Нервни болести на УМБАЛ „Св. Анна“ гр. София 112 болни с исхемичен мозъчен инсулт. За събиране на първичната информация в изследването са приложени документален, социологически и статистически методи.

Резултати: Епидемиологичният анализ на случаите разкрива разпределението по пол, възраст и наличие на рискови фактори и коморбидност. Пациентите са групирани според степента на количествени нарушения на съзнанието при постъпването и изписването, оценена чрез скалата на Глазгоу-Лиеж (GLCS). Анализът на тежестта на инсулта показва, че при 40% от случаите има средно тежък или тежък огнищен неврологичен дефицит. В 15% от случаите изходът е летален.

Необходимостта от рехабилитация и ресоциализация е обективизирана чрез степента на зависимост на ежедневното функциониране, оценена чрез индекса на Bartell, самооценката на здравословното състояние чрез българската версия на въпросника EQ – 5D (EuroQol – 5D) и степента на инвалидизация (оценена чрез модифицираната скала на Rankin).

Изводи: Представените резултати категорично показват, че исхемичният мозъчен инсулт е тежко и инвалидизиращо заболяване, което води до физическа и социална зависимост на болните. Резултатите от проведения анализ дават основание дейностите за рехабилитация и ресоциализация да започнат още по време на болничния престой и да бъдат продължени чрез различни структури на доболничната и болничната помощ и след изписването.

QUALITY OF LIFE OF PATIENTS WITH STROKE – CLINIC AND MEDICO-SOCIAL ASSESSMENT

Kalpachki R.*, Kalpachka D., Misheva E., Mladenova D., Bozhkova M., Pramatarova C., Blagoev A., Georgiev V., Vencheva S., Ivanova K.

*Department of Medical-Social Sciences, FPHHCS,
South-West University “Neofit Rilski” – Blagoevgrad
Clinic of Neurology, UMHAT “St. Anna” – Sofia

We present an analysis of the results of the hospital treatment of patients with stroke and an evaluation of the necessity of rehabilitation and resocialization which purpose is to increase the quality of these patients.

Materials and methods: In this analysis are covered 112 patients with stroke who were treated in Clinic of Neurology, UMHAT “St. Anna” – Sofia for period of one month. In respect to the collection of primary information, in this analysis are presented documentary, sociological and statistical method.

Results: The epidemiology analysis of cases reveals distribution by sex, age, risk factors and comorbidity. The patients are grouped according to degree of impaired consciousness at hospitalization and hospital discharge after evaluation with Glasgow-Liege coma scale (GLCS). The analysis of the degree of stroke shows that at 40% of the cases there is heavy or medium heavy neurological damage. At 15 % of the cases the outcome is lethal.

The necessity of rehabilitation and resocialization is demonstrated by evaluation of the degree of dependence on daily functioning according to Bartell index, the self-assessment of the health condition according EuroQol – 5D and the degree of disability according to Modified Rankin Scale.

Conclusions: Submitted results categorically show that the stroke is severe and damaging disease which causes physical and social dependence at patients. The results of the conducted analysis give a ground for the events of rehabilitation and resocialization to be launched even during the hospital stay and to be continued through various structures of ambulatory and hospital care after the departure by clinic of Neurology.

МОЗЪЧЕН ИНФАРКТ – ЗНАЕМ ЛИ КАКВО ПРЕДСТОИ? КАК ДА СЕ ПРОМОТИРА ЗДРАВЕ В ПРОЦЕСА НА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ

Калпачки Р.*, Калпачка Д., Мишева Е., Младенова Д., Божкова М.,
Праматарова Ц., Благоев А., Георгиев В., Венчева С., Иванова К.

*Катедра Медико-социални науки, ФОЗЗГС,

ЮЗУ „Неофит Рилски“ – Благоевград

Клиника по нервни болести, УМБАЛ “Света Анна” – София

Пациентите с мозъчен инсулт са хронично болни, често инвалидизирани в различна степен, нуждаещи се от продължителна рехабилитация и ресоциализация и затова те и техните близки имат потребност от специфично обучение и повече информация относно:

- същността, обема и последователността на дейностите, подпомагащи рехабилитацията и ресоциализацията при тези болни
- постигането на оптимално качество на живот, съхраняване и възстановяване на здравето от възникнали усложнения и развитие на болестта
- обучението на пациентите в дейности, които да извършват сами в домашни условия
- съхранение на достойнството на пациента.

С цел подобряване информираността на пациенти, преживели мозъчен инфаркт, и техните близки подготвихме изготвянето на информационна брошура относно същността, обема и

последователността на дейностите, подпомагащи рехабилитацията и ресоциализацията при тези болни.

В хода на дългогодишния ни опит в лечението и промоцията на здравето сред пациентите и техните близки се разкри необходимостта от повече информация относно реда за предписване на необходимите за домашно лечение лекарства и ползването на частично или пълно реимбурсиране от НЗОК; провеждането на рехабилитация в отделение или болница за долекуване, рехабилитация и продължително лечение; диспансеризацията и продължителното наблюдение на болния; явяване пред комисия за трудово устройване (ТЕЛК); предоставянето на помощни средства. Подготвената брошура съдържа следните основни точки: Какво е мозъчен инфаркт (инсулт); Кои са рисковите фактори за мозъчен инфаркт; Кои са първите симптоми на мозъчния инфаркт; Какво трябва да се спазва след острата фаза на мозъчния инфаркт; Лекарствени продукти, заплащани от НЗОК; Ред за провеждане на рехабилитация по клинична пътека; Наблюдение и диспансеризация; Трудоустройство; Програми за осигуряване на помощни средства.

STROKE – DO YOU KNOW WHAT FOLLOWS FOR THE PATIENTS? HOW WE CAN PROMOTE HEALTH IN THE PROCESS OF RECOVERY OF THE PATIENTS?

Kalpachki R.*, Kalpachka D., Misheva E., Mladenova D., Bozhkova M.,
Pramatarova C., Blagoev A., Georgiev V., Vencheva S., Ivanova K.

*Department of Medical-Social Sciences, FPHCS, South-West University
“Neofit Rilski”, Blagoevgrad

Clinic of Neurology, UMHAT “St. Anna” – Sofia

The patients with stroke are chronically ill and they are often disabled people in varying degrees. They need prolonged rehabilitation and re-socialization. Therefore these patients and their relatives need specially training and more information about:

- The essence, the content and the sequence of the activities, which support rehabilitation and re-socialization of these patients
- Attaining optimally quality of life, preservation and restore health, prevention of deepening of the disease and development of the

complications

- Training of the patients in activities, which they should do in their homes unassisted
- Preserving patients dignity and self-respect

In order to increase the awareness of patients with stroke and their relatives, we prepared an information brochure about the essence, the content and the sequence of the activities, which support rehabilitation and resocialization of these patients.

In the course of our longtime professional experience in the treatment of patients with stroke and promotion of health among our patients and their relatives, we have found a necessity of more information about: the order of the prescription the necessary medications for home treatment or the free medicine (paid fully or partly by the National Health Insurance Fund); the conduct of the rehabilitation in clinic or hospital for additional treatment, rehabilitation and long-term treatment; dispensary and long-term monitoring of the patients with stroke; appear before the Commission for the labour readjustment; the provision of assistive devices. The prepared by us brochure contains the following key points: What is a stroke; Which are the main risk factors; Which are the first symptoms of stroke; What the patients need to observe after acute stroke; Which are the free medicine (paid fully or partly by the National Health Insurance Fund); the conduct of the rehabilitation in clinic or hospital for additional treatment, rehabilitation and long-term treatment; dispensary and long-term monitoring of the patients with stroke; labor readjustment; programs for the provision of the assistive devices.

ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНИ ИНТЕРВЕНЦИИ ПРИ ЖЕНИ С АЛКОХОЛНА ЗАВИСИМОСТ ТИП III СПОРЕД ТИПОЛОГИЯТА НА ЛЕШ (СЛУЧАЙ ОТ ПРАКТИКАТА)

Десислава Иванова
ЮЗУ “Неофит Рилски” – Благоевград

Резюме: Обсъждат се психотерапевтичните интервенции, които са съответни на клиничната картина пре жени, с алкохолна зависимост тип III по Леш. Разработката насочва вниманието на експертите по зависимости към джендърните характеристики в изведеното

клъстърно разпределение на женския алкохолизъм тип III в българска популация според Типологията на алкохолната зависимост на Леш. Фокусът е върху необходимостта от апробирането на ефективни психотерапевтични инструменти, които да отчитат различията, свързани както с протичането на зависимостта, така и с половите специфики на прилаганите стратегии за справяне.

Ключови думи: алкохолно зависими жени, психотерапия, типология, пол, различия

PSYCHOTHERAPEUTIC INTERVENTIONS FOR WOMEN WITH ALCOHOL DEPENDENCE TYPE III ACCORDING TO LESCH ALCOHOLISM TYPOLOGY (CASE STUDY)

Desislava Ivanova

South-West University "Neofit Rilski"- Blagoevgrad, BULGARIA

Abstract: The main subject of the paper is the psychotherapeutic interventions that are relevant to clinical manifestations in female alcoholism Type III according to Lesch Alcoholism Typology. The paper draws the attention of experts in addictions to gender characteristics displayed in the cluster distribution of female alcoholism type III in the Bulgarian population according to the typology of alcohol dependence Lesch. The focus is on the need for approbation of effective psychotherapeutic tools that take into account differences associated with both dependency and gender specifics of the applied coping strategies.

Key words: Alcohol-dependent women, psychotherapy, typology, gender, differences.

КРОС-СЕКЦИОННО ПРОУЧВАНЕ НА ФАКТОРИТЕ НА СТРЕСА И НА СИНДРОМА НА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ИЗПЕПЕЛЯВАНЕ В БОЛНИЧЕН ПЕРСОНАЛ НА ВМА-СОФИЯ

д-р Йордан Ганев¹ д.м., Румяна Йорданова² д.мат., доц. д-р Тони Дончев¹ д.м.

¹Клиника по Психиатрия, Военномедицинска Академия, София, България

²Институт по Математика и Информатика, Българска Академия на Науките, София, България

Резюме: Синдромът на професионалното изпепеляване (бърнаут) е все по-често наблюдаван феномен сред медицинските специалисти, изложени на повишени работни изисквания в стресогенна среда. Увеличаването на нивата му сред различни специалности води до намаляване на качеството на здравните услуги и медицинските грижи, а и до често отсъствие от работа на засегнатите служители. Проведеното проучване в МБАЛ-София на ВМА по дизайн е обсервационно, неинтервещионално, крос-секционно за оценка на професионалния стрес и синдрома на професионалното изпепеляване. Извадката на напречното проучването обхваща 663 служители на ВМА, в това число лекари, медицински сестри, клинични психолози, клинични лаборанти, рентгенови лаборанти, рехабилитатори, асистенти, химици, асистенти, административни лица и др. от всички хирургични, терапевтични, диагностични и административни звена на МБАЛ-София на ВМА. В нашето изследване си поставихме за задача да определим факторите на стреса от скалата на Холм и Рае - SRRS, които оказват влияние върху нивата на професионалното изпепеляване на работното място, измерени чрез Maslach Burnout Inventory (MBI) в мирновременни условия. Измерени бяха факторните тегла на стреса и корелацията им със синдрома на професионалното изпепеляване. Данните от проучването бяха статистически моделирани с цел предикция на бърнаута у служителите на ВМА-София и създаване на по-ефективен модел на използвания инструментариум.

Ключови думи: стрес, бърнаут, MBI, SRRS, статистическо модулиране

CROSS-SECTIONAL STUDY OF THE STRESS FACTORS AND THE BURNOUT SYNDROME IN THE HOSPITAL PERSONNEL OF MILITARY MEDICAL ACADEMY-SOFIA

Iordan Ganev MD/PhD, Roumyana Yordanova PhD, Assoc. Prof. Toni Donchev MD/PhD

¹Clinic of Psychiatry, Military Medical Academy, Sofia, Bulgaria

²Institute of Mathematics and Informatics, Bulgarian Academy of Sciences, Sofia, Bulgaria

Abstract: The burnout syndrome is more often observed phenomenon amidst the medical professionals exposed to the increasing work requirements of stressful environment. The increased levels of burnout amidst the different specialists lead to decreased quality of the health care and medical service and to more absenteeism from work of the affected employees. The performed study in the MMA-Sofia has an observational, non-interventional, cross-sectional design for assessment of the professional stress and burnout syndrome. The sample of the transversal study consists of 663 employees of MMA – doctors, nurses, clinical psychologists, lab technicians, radiology technicians,, physical therapists, assistants, chemists, administrators, etc. from all surgical, therapeutic, diagnostic and administrative sectors of the hospital. In our research we set a goal to define the stress factors from the Holmes and Rahe scale – SRRS which influenced the levels of professional burnout in the workplace measured by Maslach Burnout Inventory (MBI) in peacetime conditions. The factor weights of stress have been measured and their correlation with the burnout syndrome. The study data has been statistically modeled with the purpose of burnout prediction in the employees of Military Medical Academy in Sofia and the creation of more efficient model of used tool.

Key words: stress, burnout, MBI, SRRS, statistical modeling

МОДА ИЛИ ЗДРАВНА ИНВЕСТИЦИЯ Е СЪХРАНЯВАНЕТО НА СТВОЛОВИТЕ КЛЕТКИ?

Даниела Мирчева, Управител на Тъканна банка, гр. София

Докладът представя дейността на лидера на неинвазивна пренатална диагностика –Sequenom, резултати на които може да се довери всеки. Sequenom е лаборатория за молекулярна диагностика. Разработените от нея революционни тестове за различни пренатални състояния са изцяло насочени към пациентите. Компанията е сертифицирана да извършва клинични лабораторни тестове с висока сложност и е акредитирана от колегията на американските патолози. Тя е разработила единствения НИПТ, даващ информация за целия геном. Лаборатория Cells4life има 14 години опит в съхранението и приложението на стволовите клетки. Компанията е научно ориентирана към нуждите на пациента.

IS STEM CELL STORAGE A PASSING FAD OR INVESTMENT IN YOUR HEALTH?

Daniela Mircheva

The report presents the work of the leader in invasive prenatal diagnostics – sequenom – results that everyone can trust. sequenom is a molecular diagnostics laboratory. The tests it develops are designed to benefit patients in a revolutionary way by detecting various prenatal conditions. The company is certified to perform very complex clinical laboratory tests and accredited by the college of American pathologists. It has developed the only non-invasive prenatal test giving information about the whole genome.

Cells4life is a laboratory with 14 years of experience in the storage and application of stem cells. The scientific achievements of the company seek to meet all requirements and needs of our patients.

СОЦИАЛНО И ИКОНОМИЧЕСКО ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ШИЗОФРЕНИЯ

Михаил Кристиан Пърлог¹, Владимир Наков², Андреа Кристина
Неделкуч³, Михай Мутика⁴, Лавиния Дуика⁵, Ана- Мария Чибара⁶

¹ Университет по медицина и фармация, Крайова, Румъния

² Национален център за обществено здраве и анализи, София, България

³ Факултет по психология и педагогически науки, Университет Бабеш Болиа, Клуж Напока, Румъния

⁴ Психиатрична болница Elisabeta Doamna, Галац, Румъния

⁵ Факултет по медицина, Университет Лучиан Блага, Сибиу, Румъния

⁶ Факултет по медицина, Университет Dunărea de Jos, Галац, Румъния

Честотата на шизофренията е около 1% сред индивидите на възраст над 45 години, като повече от 75% от случаите имат хронично протичане. Това повлиява сериозно общото функциониране на пациентите, както и тяхната социално-фамилна и професионална интеграция.

Това сериозно психиатрично разстройство няма добре позната мултифакторна основа, но има полиморфна клинична изява и хронично протичане в по-голята част от случаите. Въпреки големите достижения в контрола на психотичните симптоми, все още съществуват сериозни трудности и пречки в областта на мултидименсионалната рехабилитация на пациенти с шизофрения.

Социалното функциониране се отнася до интеракцията с другите и нивото, до което индивидът функционира в обществото. Предикторите на лошо социално функциониране са свързани с интензивността на когнитивните разстройства, тежестта на симптомите и ниското ниво на подкрепа от семейството и обществото. Благодарение на управлението на терапевтичните възможности, психиатричните и соматични съпътстващи разстройства и нивото на социо-професионалното включване/ въздействие, шизофренията може да доведе до прекомерни разходи

Нашата работа представя кратък обзор на литературни източници относно социо-икономическите последици на това психиатрично разстройство. Целта е да се формулират насоки за по-нататъшни

изследвания за развитието на мултидисциплинарни стратегии за тези пациенти, за да се повиши качеството им на живот, социалната и професионалната интеграция и намаляване на разходите.

Ключови думи: шизофрения, социално функциониране, икономически разходи

SOCIAL AND ECONOMIC IMPACT OF SCHIZOPHRENIA

Mihail Cristian Pîrlog¹, Vladimir Nakov², Andreea Cristina Nedelcuț³,
Mihai Mutică⁴, Lavinia Duica⁵, Anamaria Ciubară⁶

¹University of Medicine and Pharmacy of Craiova, Romania

²National Center for Public Health and Analysis, Sofia, Bulgaria

³Faculty of Psychology and Educational Sciences, University *Babes Bolyai*, Cluj Napoca, Romania

⁴*Elisabeta Doamna* Psychiatric Hospital, Galați, Romania

⁵Faculty of Medicine, University *Lucian Blaga* Sibiu, Romania

⁶Faculty of Medicine, University *Dunărea de Jos*, Galați Romania

Schizophrenia has a prevalence of about 1% among individuals aged over 45 years, with more than 75% of cases presenting a chronic course. It impacts the overall functioning of patients in a major way as well as their social-familial and professional integration.

This major psychiatric disorder does not have a well know multifactorial background, but has polymorphic clinical presentation and chronic evolution in an overwhelming majority of cases. While we have achieved spectacular outcomes in controlling psychotic symptoms, some difficulties and setbacks persist in the field of multidimensional rehabilitation of patients with schizophrenia.

Social functioning targets those domains of behavior which are involving interaction with others and the level at which the individual function in society. Predictors of a poor social functioning are related to intensity of cognitive disorders, severity of symptoms and low level of social-familial support systems. Due to the management of treatment options, psychiatric and somatic comorbidities, and the level of socio-professional insertion, schizophrenia may incur exorbitant costs.

Our work puts forward a brief summary of the literature regarding the socio-economic consequences of this psychiatric condition, and aims to constitute a premise for further research for the development of multidisciplinary strategies for approaching these patients, in order to increase their quality of life, social and professional insertion and decrease costs.

Key words: schizophrenia, social functioning, economical costs

РАННО РАЗПОЗНАВАНЕ НА ДЕПРЕСИВНИ СЪСТОЯНИЯ В КЛИНИЧНАТА ПРАКТИКА

Петя Терзииванова, Евелина Хараланова, Георги Джупанов,
Светлозар Хараланов

Катедра по психиатрия и Медицинска Психология, Медицински
университет, гр. София

Обосновка: Депресията е рекурентно психиатрично заболяване, което е свързано с ранна загуба на работоспособност и преждевременна смърт. Основните проблеми са свързани с трудности в ранното разпознаване и в своевременното разкриване на суицидни намерения, както и с липса на адекватна психофармакологична и психологична терапия. Цели: Различните специалисти работещи в сферата на психичното здраве (психиатри, психолози, социални работници, специалисти по здравни грижи) да могат да разпознават ранните симптоми на депресивен епизод, като за целта бъдат запознати в детайли с особеностите на депресивния синдром и с неговата прогноза в рамките на различни психиатрични заболявания. Методи: Кратък обзор на диагностичните критерии за депресивен епизод и представяне на различни клинични и самооценъчни скали за ранно разпознаване на депресивни състояния. Резултати и дискусия: Клиничната депресия (униполярна и биполярна) е мултидименсионално заболяване, а депресивни симптоми могат да се наблюдават и в рамките на други психиатрични диагнози. Ранното разпознаване на депресивните състояния в клиничната и психотерапевтичната практика има важно значение за ранната диагноза и последващата я терапия. Правилната диагноза осигурява адекватна терапевтична схема и превенция на суицидно поведение

като комбинирането на медикаментозната с психологична терапия е добра стратегия за лечение на пациенти с депресия. Заключение: Ранното разпознаване на депресивните състояния е важно за всички професионалисти работещи в сфера на психичното здраве и има огромно значение за превенцията на самоубийствата.

Ключови думи: депресия, ранно разпознаване на депресивни симптоми, самооценъчни скали

EARLY RECOGNITION OF DEPRESSIVE STATES IN CLINICAL PRACTICE

Petya Terziivanova , PhD, Assistant Prof., Evelina Haralanova, George Djupanov, Assistant Prof. and Svetlozar Haralanov, PhD, Associated Prof.

Department of Psychiatry and Medical Psychology, Medical University,
Sofia, Bulgaria, petyater@yahoo.com

Background: Recurrent by nature depression is a psychiatric illness associated with a great number of years of life lost due to disability and premature death. The basic problems reflecting depression are difficulties in early clinical identification of depressive syndrome, fatal failure to detect suicidal intentions and lack of adequate psychopharmacological therapy and psychotherapy. Inadequate approaches usually cause severe functional impairment. **Aims:** To make different professionals engaged in the field of mental health – psychiatrists, psychologist, social workers, nurses sensitive to and capable of early recognition of depressive symptoms. The professionals must become aware in details of the characteristics of depressive syndrome and its prognosis within different diagnosis. Methods: We briefly review the diagnostic criteria for depressive episode. We present different clinical rating scales for early detection of depressive states and scales for self-assessment of depressive symptoms. Results and discussion: Clinical depression (unipolar and bipolar) is a multidimensional psychiatric illness. Depressive symptoms also can be observed within other psychiatric diagnoses. Early recognition of depressive states in clinical and psychotherapeutic practice is essential for early diagnosis and treatment. Accurate diagnosis ensures proper strategies for treatment and prevention of suicidal behavior. In addition to medication, psychotherapy can be a beneficial strategy for depressive patients. The aim of different therapeutic approaches is to achieve response

and gain full remission. Conclusions: Early recognition of depressive states is important for all professionals working in the field of mental health. It is evidence based that early recognition of depressive states has a huge impact for suicidal prevention.

Key words: depression, early recognition of depressive symptoms, self-rating scales

ПРЕВЕНЦИЯ НА САМОУБИЙСТВАТА В БЪЛГАРИЯ И РУМЪНИЯ

Лавиния Дуика, Владимир Наков, Михаил Кристиан Пърлог, Анка
Ливия Чирита, Ciprian Băcilă¹, Mihai Mutică⁵

¹Факултет по медицина, Университет Лучиан Блага, Сибиу, Румъния

²Национален център за обществено здраве и анализи, София, България

³Университет по медицина и фармация, Крайова, Румъния

⁴Психиатрична болница Elisabeta Doamna, Галац, Румъния

По литературни данни всяка година повече от 800.000 човека извършват самоубийство, което представлява 1-2 % от общата смъртност. В този контекст, самоубийството е водеща причина за преждевременна смърт, по-специално сред младите хора и е много по-честа причина за смърт отколкото от пътно-транспортни произшествия. В момента голямо разнообразие от индивиди са в риск от суицидно поведение и то се случва във връзка с широк обхват от проблеми и ситуации. Самоубийството може да се случи в контекста на дълготрайни/дългосрочни трудности простираща се назад в детството, остри тежки житейски събития и психологически травми, и психични заболявания. В този контекст ние можем да използваме широк обхват от потенциални програми за превенция.

Пътищата към суицидно поведение често са дълги и сложни. Ето защо, терапията и превенцията на суицидното поведение изисква прилагане на редица общи и специфични стратегии, които са трябва да се базират на мащабни проучвания.

Макар че има общи стратегии за превенция на самоубийствата, които вероятно са от значение за повечето общности (напр. намаляване достъпа до средства за самоубийство), необходимо е да се поставя акцент върху специфични местни културални фактори в стратегиите на всяка страна. Съществува обща тенденция за разработване и

прилагане на програми за превенция на самоубийствата в много страни, което трябва да се приветства, поради потенциалните ползи за превенцията на самоубийствата и ползите за по-широк кръг от индивидите с психично-здравни разстройства.

Ключови думи: самоубийство, психични разстройства, превенция

SUICIDE PREVENTION IN ROMANIA AND BULGARIA

Lavinia Duica¹, Vladimir Nakov², Mihail Cristian Pîrlog³, Anca Livia Chirita³, Ciprian Băcilă¹, Mihai Mutică⁵

¹Faculty of Medicine, University *Lucian Blaga* Sibiu, Romania

²National Center for Public Health and Analysis, Sofia, Bulgaria

³University of Medicine and Pharmacy of Craiova, Romania

⁴*Elisabeta Doamna* Psychiatric Hospital, Galați, Romania

Data from literature showed that every year more than 800.000 people commit suicide, accounting for 1 to 2 per cent of total global mortality. In this context, suicide represent is a leading cause of premature death, especially among young adults, and is a more frequent cause of death than traffic accidents.

Nowadays, a wide diversity of individuals is at risk of suicidal behavior and it occurs in relation to a wide range of problems and situations. Suicide may occur in the context of long-term difficulties extending back to childhood, acute severe life events and psychological traumas, and mental illnesses. In this context, we can use a wide range of potential prevention strategies.

The pathways to suicidal behavior are often long and complex. Therefore, therapy and prevention of suicidal behavior require attention to a range of broad and specific strategies, which are need to be based on large-scale studies.

While there are general strategies for suicide prevention which are probably relevant to most communities (e.g. reducing the availability of means for suicide), specific local cultural factors will need emphasis on particular strategies for each country. There is a general trend towards developing and establishing of suicide prevention programs in many countries, which is to be welcomed, because of the potential benefits in

terms of suicide prevention, and of the likely benefits for the broader population of individuals with mental health disabilities.

Keywords: suicide, mental illnesses, prevention

ВЛИЯЕ ЛИ ДИСТИМИЯТА ВЪРХУ КОГНИЦИЯТА ПРИ ВЪЗРАСТНИ?

Иванка Велева ¹, Мирена Вълкова ²

¹ Катедра „Психиатрия и медицинска психология“, МУ Плевен

² Катедра „Неврология и неврохирургия“, МУ Плевен.

Увод: Депресията (особено големия депресивен епизод) се асоциира с изяви когнитивни нарушения, като напоследък се смята, че те са един от основните симптоми. Въпреки това, малко се знае за влиянието на леките депресивни прояви върху когнитивните функции на индивидите. Целта на нашето проучване бе да изследваме влиянието на дистимията върху някои когнитивни функции.

Материал и Методи: Изследвахме 36 (на възраст 66.75 ± 8.69 , 19 мъже и 17 жени) индивида с дистимия, дефинирана като Hamilton depression scale (HDS) 11 до 14 т. и 76 контроли (на възраст 65.21 ± 8.87 , 53 мъже и 23 жени) с Mini Mental State Examination (MMSE), тест с 10-те думи на Лурия за краткосрочна памет (КП) и отсрочено припомняне (ОП) и Isaack's Set Test (IST) за семантична вербална флуентност.

Резултати: При индивидите с дистимия се отчетоха статистически значимо по-ниски резултати на MMSE ($p=0.0001$), краткосрочна памет ($p=0.0047$), отсрочено припомняне ($p=0.0030$) и IST (0.0228) спрямо тези на контролите.

Заклучение: Дистимията се асоциира с леки когнитивни нарушения.

Ключови думи: дистимия, когнитивни нарушения

DOES DYSTHIMIA IMPACTS COGNITION IN ADULTS?

Ivanka Veleva ¹, Mirena Vylkova ²

¹ Department of Psychiatry and Medical psychology, Medical University, Pleven

² Department of Neurology and Neurosurgery, Pleven

Introduction: Depression is significantly associated with cognitive impairments. Moreover current clinical studies have suggested that cognitive deficit is one of the major signs of depression especially in cases with major depressive disorder. However, there are very few studies on association between mild depressive signs and cognitive performance.

Material and methods: We examined 36 patients (aged 66.75 ± 8.69 years, 19 males и 17 females) with dysthymia (defined as Hamilton depression scale (HADS) 11 to 14 p.) and 76 control subjects (aged 65.21 ± 8.87 years, 53 males и 23 females) via Mini Mental State Examination (MMSE), Luria 10 words test for short-term memory (STM) and delayed recall (DR) and Isaack's Set Test (IST).

Results: Mild depressive signs are associated with low scoring on MMSE ($p=0.0001$), STM ($p=0.0047$), DR ($p=0.0030$) and IST (0.0228).

Conclusion: There is association between dysthymia and mild cognitive impairment.

Key words: dysthymia, cognitive impairments

ЗАЩИТНИ МЕХАНИЗМИ И ПСИХИЧНО ЗДРАВЕ

Светослав Борисов Карабелъов

Докторант по Психология (Организационна психология), Софийски университет „Св. Климент Охридски”

Резюме: Настоящата разработка представлява теоретично изследване на защитните механизми като предпоставка за възвръщането, запазването и поддържането на психичното равновесие. Макар, в някои случаи, психичните защиты да се свързват със специфични дезадаптацияни феномени, голяма е ролята им в запазването на емоционалния баланс при критични за личността преживявания и ситуации. Разглеждат и обсъждат се някои от по-честите форми на

психични защиты с техните специфични адаптационни механизми и функции.

Ключови думи: защитни механизми; психично здраве; психоанализа; тревожност; адаптация.

DEFENCE MECHANISMS AND MENTAL HEALTH

Svetoslav Karabelyov

PhD in Psychology, Sofia University

Abstract: This paper is a theoretical study of defence mechanisms as a condition for restoring, preserving and maintaining the psychic balance. While in some cases defence mechanisms are binding on specific maladaptive phenomena, they have a big role in preserving the emotional balance in critical for the personality experiences and situations. Reviewed and discussed are some of the most used forms of psychic defences with their specific adaptational mechanisms and functions.

Keywords: defence mechanisms; psychic health; psychoanalysis; anxiety; adaptation

КЪРМЕНЕТО И ПСИХИЧНОТО ЗДРАВЕ НА МАЙКАТА И НЕЙНОТО БЕБЕ

Анета Попиванова¹, Христина Янева², Станислава Хитрова¹

¹ МУ-София, СБАЛАГ „Майчин дом“ Клиника по неонатология

² Национална асоциация „Подкрепа за кърмене“

Инвестицията в храненето на децата е в състояние да предизвика огромни социални и икономически промени във всяка страна. Осигуряването на оптимално хранене и грижи в ранното детство дава възможност оптимално физическо и нервно-психическо развитие на детето и постигане на пълния му потенциал. Такива деца имат подобър шанс в живота, те живеят по-дълго и са по-здрави, имат подобри резултати в училище, израстват и стават по-продуктивни в работата си възрастни и могат да предадат тези добри практики и на следващите генерации.

Лишаването на децата от оптимално хранене и грижи в първите 1000 дни от живота им е причина за намаляване на тяхното IQ с 10 пункта.

Ние знаем, че изключителното кърмене през първите 6 месеца и продължаването на кърменето след това имат дългосрочно отражение върху развитието на детето. Има ясна връзка между продължителността на кърменето, по-високите IQ и резултатите в училище. Според редица изследователи това е причина и за по-висока работна заплата—повече с 12% на час в развитите и 16% в развиващите се и с ниски доходи страни. За съжаление преимуществата на изключителното кърмене и на кърменето изобщо не се използват пълноценно в страната. Няма актуална национална статистика, но в развитите страни на 12 месечна възраст само 1от 5 деца все още се кърми, докато в развиващите се страни и тези с нисък доход една трета от децата между 6 и 12 месеца изобщо не получават майчина кърма.

Проучванията в последните години установиха, че кърменето има значително по-голямо въздействие върху майчиното и детско физическо и психическо здраве отколкото се предполагаше. Увеличавайки чувствителността на майките към нуждите на бебето удоволствието от кърменето облекчава ежедневната натовареност на майките, намалява риск от депресия в пуерпериума и създава условия за изграждане на силна привързаност между нея и бебето. Това от своя страна засилва уверената привързаност на бебето и намалява риска от токсичен стрес и свръхстимулация.

Решението дали и колко дълго да кърми е личен избор на всяка майка. Ние като общество трябва да сме запознати с влиянието на кърменето и за преимуществата му, за да можем да й окажем помощ и подкрепа винаги и когато тя има нужда от това.

BREASTFEEDING AND MENTAL HEALTH OF MOTHER AND CHILD

A.Popivanova¹, Ch.Yaneva², S.Hitrova¹

¹MU-Sofia, University Hospital of Obstetrics and Gynaecology “Machindom” Clinic of Neonatology

² National Association Breastfeeding Support

Investing in the nutrition of children has the power to trigger huge social and economic changes in countries. With the right nutrient and care early

in the life, a child's brain and body are able to grow to their full potential. Children who are more developed have better life chances, they live longer and healthier lives, they do better in school, they grow into more productive adults, and they pass good practices on to generations.

If children do not receive the right nutrients and care in their first 1000 days of life they lose up to 10 IQ points. We now also know that exclusive breastfeeding for first 6 months can confer life-long advantages. There is a clear link between extended breastfeeding and higher IQ scores and school attainment. Researchers found that this leads to higher earnings in later life – 12% higher per hour in high-income countries, and 16% in low- and middle-income countries. Sadly, though, the benefits of exclusive breastfeeding remain unrealized in our country. We have no recent national data, but just 1 in 5 children is breastfed for 12 months in high-income countries, while a third of children aged between 6 months and 2 years receive no breast milk at all in low- and middle-income countries.

The results from recent studies demonstrate that breastfeeding has a much larger role in protecting mother and baby's physical and mental health than we have previously believed. Because breastfeeding increases maternal responsiveness it makes the day to day experience of mothering more tolerable. It increases the chance that the babies will be securely attached, which means that their stress and inflammatory response system will not be chronically up regulated.

Decisions about when and for how long to breastfeed are intensely personal choices for every mother. However, we, as societies, need to become more aware of the benefits of breastfeeding – and do everything in our power to support women who want to breastfeed, whenever they need to, wherever they are.

ПСИХОЛОГИЧНИ АСПЕКТИ НА ГЕНЕТИЧНОТО КОНСУЛТИРАНЕ ПО ВРЕМЕ НА БРЕМЕННОСТ

Елена Заякова¹, Силвия Шопова¹, Алексей Савов²

¹Кабинет по невропсихология, ДКБ - МБАЛНП „Св. Наум” – София

²Национална генетична лаборатория – София

Въведение: ГК се определя като базова профилактична дейност в съвременната медицинска практика. То включва три съществени компонента: лабораторно изследване, съобщаване на резултата и

вземане на репродуктивно решение. Те са свързани с емоционални преживявания на семейството и предполагат навременна психологична подкрепа. Виждането на авторите е, че се налага изработване на алгоритъм за получаване на ефективна такава в процеса на ГК.

Цел: 1/ изследване в динамика на СТ в процеса на ГК; 2/ изследване на информираността относно възможностите за превенция, диагностика и терапия; 3/ изследване влиянието и корелацията на образователния, семейния статус и РИ при оформяне на репродуктивното решение.

Задачи: 1/ Изследване на ситуативната и личностовата тревожност с State-Trait Anxiety Inventory (STAI); 2/ Изследване на информираността и нагласите към ГК с авторски въпросник.

Обект: Жени, насочени за ГК следствие на биохимичен скрининг, амниоцентеза и рискова бременност.

Хипотеза: 1/ Допуска се, че процесът на ГК е предпоставка за повишаване на СТ, независимо от базисната такава; 2/ Предполага се, че информираността, образователния и семейния статус, както и РИ, повлияват СТ и когнитивното функциониране по време на ГК.

Резултати: 1/ Необходимостта от вземане на репродуктивно решение след ГК може да повиши СТ. 2/ Фактор, определящ нивото на тревожността е РИ или миналият трагичен опит. 3/ Възрастта като рисков фактор за раждане на здраво дете съществено повлиява нивата на СТ. 4/ Наличието на здраво дете в семейството не компенсира тревожните изживявания. 5/ По-високото ниво на информираност повишава СТ, независимо от РИ и възрастта.

Ключови думи: генетично консултиране /ГК/, ситуативна тревожност /СТ/, репродуктивна история /РИ/

PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF GENETIC COUNSELING DURING PREGNANCY

E. Zayakova¹, S. Shopova¹, A. Savov²

¹“St. Naum” Hospital, Neuropsychological unit, Sofia, Bulgaria

²National genetic laboratory, Sofia, Bulgaria

Introduction: GC is basic preventive activity in nowadays medical practice. It includes three essential components: laboratory examination,

communication of results, reproductive decision process. They are connected with emotional experiences in the family and needed timely psychological support. The point of view of the authors is that algorithm of psychological support during GC has to be developed.

Aim: 1/ Exploring the dynamics of SA in the process of GC; 2/ Exploring the information for prevention, diagnosis and therapy of GC; 3/ Exploring the influence and the correlation of the education, family status and RH during the reproduction decision making process.

Tasks: 1/ Exploring the situational and personal anxiety with State-Trait Anxiety Inventory (STAI); 2/ Exploring the information and the attitudes toward GC with authors' questionnaire.

Object: Women, pointed for GC after biochemical screening, amniocentesis, risk pregnancy.

Hypothesis: 1/ We assumpt that the GC process is precondition for increase the SA independently the personal anxiety; 2/ We suggest that the information, the educational and family status, just like RH, can influence the SA and the cognitive functioning during the GC.

Results: 1/ The necessity of reproductive decision making after GC can increase the SA; 2/ Determinative factors for SA levels are RH or past tragic experience; 3/ The age as a risk factor for delivering healthy child substantially affects the SA levels; 4/ The presence of healthy child in the family did not compensate the anxiety; 5/ The higher level of information increase the SA independently the RH and the age.

Key words: genetic counseling /GC/, state anxiety /SA/, reproduction history /RH/.

СПЕЦИФИКА НА ТЕЛЕФОННАТА КОМУНИКАЦИЯ С ХОРА В КРИЗА И С ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА УЯЗВИМИ ГРУПИ

Гл. асистент д-р Донка Петрова , СУ „Свети Климент Охридски“,
катедра Реторика; Координатор на Националната телефонна линия за
деца 116 111)

Настоящият доклад представя някои ключови особености на телефонната комуникация и телефонното консултиране на хора в състояния на емоционална криза и представители на други уязвими групи – като хора с психични заболявания или социални затруднения. Във фокуса на внимание попадат начините за разпознаване на

емоционалната криза, оценката на нивото на функциониране на обаждащите се, спецификите на вербалната и невербалната комуникация, като приложение в разглеждането на темата намира и теорията за редуцирането на несигурността, развита от Чарлс Бергер и Ричард Калабрезе. Анализът на темата е базиран на продължителен опит в работата на телефонни линии, предлагащи психологическо консултиране.

SPECIFICS OF TELEPHONE COMMUNICATION WITH PERSONS IN CRISIS AND WITH REPRESENTATIVES OF VULNERABLE GROUPS

Chief assistant professor Donka Petrova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, department of Rhetoric; Coordinator of the Bulgarian National Helpline for Children 116 111)

The current material presents some key aspects of telephone communication and telephone counseling of people in emotional crisis and from other vulnerable groups – like persons with mental illness or social challenges. The focus falls on how emotional crisis can be identified on the phone, the assessment of the callers’ levels of functioning, the specifics of verbal and non-verbal communication; the topics are also presented in relation to the uncertainty reduction theory, proposed by Charles Berger and Richard Calabrese. The presented analysis and conclusions are based on continuous experience in working on helplines offering psychological counseling.

ПСИХОТЕРАПЕВТИЧЕН МОДЕЛ ЗА РАБОТА С ДИСФУНКЦИОНАЛНИ СЕМЕЙСТВА /ПОЗИТИВНА ФАМИЛНА ПСИХОТЕРАПИЯ

Светлана Димова Димитрова
клиничен психолог/психотерапевт

Резюме: В статията е представен психотерапевтичен модел за работа с фамилната система от гледна точка на позитивния подход в психотерапията. Представени са основните механизми на фемилната

система описани в научната литература. Дадени са примери за различните поведенчески прояви, дисфункции на фамилната система, като психодинамика. Изведен е терапевтичен модел за работа с функцията на симптома и преформулирането на проблема от гледна точка на позитивната фамилна психотерапия.

Ключови думи: фамилна система, дисфункция и болест в семейството, фамилна психотерапия, психоанализа.

PSYCHOTHERAPEUTIC MODEL FOR WORKING WITH DYSFUNCTIONAL FAMILIES/ POSITIVE FAMILY PSYCHOTHERAPY

Summary: The article is presented psychotherapeutic model for working with the family system in terms of the positive approach to psychotherapy. The basic mechanisms of family system described in the scientific literature. Examples are given for the different behaviors, dysfunctions of the family system, as psychodynamics. Up is a therapeutic model for working with the function of the symptom and the reformulation of the problem in terms of positive family psychotherapy.

Keywords: family system, dysfunction and disease in the family, family psychotherapy, psychoanalysis.

НЕБЛАГОПРИЯТНИ ПРЕЖИВЯВАНИЯ В ДЕТСТВОТО И РИСКОВО ЗА ЗДРАВЕТО ПОВЕДЕНИЕ

Д-р Румяна Динолова-Хаджижикова¹, доц. д-р Васка Станчева-
Попкостадинова²

¹главен експерт в сектор Психично здраве, НЗООЗА, София

² Катедра „Меидко-социални науки“ ФОЗЗГС, ЮЗУ „Неофит Рилски“,
Благоевград

Според Световна инициатива за психично здраве събития като смърт или раздяла с родител, психична болест или криминални прояви на родителите, насилие, злоупотреба и бедност преживени до 18 годишна възраст се наричат неблагоприятни преживявания в детството (НПД). Според резултати от различни проучвания, неблагоприятните преживявания в детството (НПД) имат връзка с

психичните разстройства в зряла възраст и водят до развитие на здравни, социални, и поведенчески проблеми.

В доклада се представят данни за пилотно проучване на НПД и рисково за здравето поведение сред студенти. Целта е да се установи връзка между преживяно в детството насилие и поведенчески фактори на риска за здравето при възрастни индивиди: тютюнопушене, употреба на алкохол, навици на хранене и рисково сексуално поведение.

Методи: Направено е проучване сред 74 студенти от помагащите професии с въпросник *„Неблагоприятни преживявания в детството(ACE-IQ)“* и анкетна карта за факторите на риска за здравето.

Резултати: Изследвани са 21 мъже и 53 жени. От тях 95% са българи и 4,3% български роми. 47,8% са семейни, 47,8 % – несемейни и 4,34% разведени. Сред НПД най – разпространено е преживяно насилие в детството (46% емоционално, 18 % физическо и 13% сексуално), следшано от «живот в дисфункционална среда» (41% разведени родители). На трето място е пренебрегването (5% емоционално и 4% физическо. 39% са били обект на тормоз от връстници, а 43,49% са участвали в сбиване с други връстници. 52% от анкетираните пушат, като 33% от тях ежедневно, а 74% от анкетираните живеят в семейства в които има пушач. 21,7% от респондентите заявяват че имат наднормено тегло. 22% рядко ползват презерватив, а 6% никога.

Заключение. Най-честите НПД са свързани с насилие. Втори по честота НПД - живот в дисфункционална семейна среда. Налице е висока честота на преживени две и повече от две НПД. Най-често се открива връзка между НПД и тютюнопушене. По-често се открива връзка между преживяно НПД в семейството и рисково поведение, отколкото НПД в общността и рисково поведение.

ADVERSE CHILDHOOD EXPERIENCES AND RISKY HEALTH BEHAVIOUR

Rumyana Dinolova-Hodzhadzhikova, MD, PhD ¹, Assoc. Prof. Vaska Stancheva-Popkostadinova, MD, MPsy, PhD ²

¹Chief Expert, Department of Mental Health, National Centre of Public Health and Analyses, Sofia

²Department of Medical Social Sciences, South-West University "Neofit Rilski", Blagoevgrad

According to the World Initiative for Mental Health, events such as death or separation of the parents, parental mental illness or criminal behaviour, and exposure to violence, abuse and poverty up to the age of 18 are called adverse childhood experiences (ACE).

Study results indicate that Adverse childhood experiences are common, have a cumulative impact, and are related to mental disorders in adulthood, leading to health, social, and behavioural problems.

This report presents pilot data for Bulgaria from the study "Adverse childhood experiences and risky health behaviours among students."

Aim of the study: To establish a link between childhood experiences of violence and risky behavioural health factors for adults: smoking, drinking, eating habits and risky sexual behaviour.

Material and Method: Questionnaire "Adverse Childhood Experiences International Questionnaire (ACE-IQ)", allowing analysis of the links between adverse childhood experiences and consequent risky health behaviour. *Questionnaire on risk health factors* - adjusted for the purposes of the study

Results: The study involves 21 men and 53 women. Of these, 95% are Bulgarians and 4.3% are Bulgarian Roma. 47.8% are married, 47.8% are unmarried and 4.34% are divorced. Exposure to child maltreatment or violence is the most widespread (46% emotional abuse, 18 % physical abuse and 13% sexual abuse). Living in a dysfunctional environment follows in terms of ACE prevalence (41% divorced parents). Child neglect ranks third (5% emotional and 4% physical neglect). 39% were bullied by peers, while 43.49% were involved in a fight with other peers. 52% of respondents smoke, as 33% of these smoke on a daily basis, and 74% of

respondents live in families with a smoker. 21.7% of respondents state that they are overweight. 22% rarely use a condom, while 6% never use a condom.

Conclusion Most frequent ACEs are associated with violence. Living in dysfunctional family environment is the second in frequency ACE. There is a high rate of exposure to two or more than two ACEs. A link between ACE and smoking is found most often. A link between exposure to ACE in the family and risky behaviour is found more often than a link between ACE in the community and risky behaviour.

ИНТЕРНЕТ, МЕДИАТИЗАЦИЯТА И ЧОВЕКЪТ В МОДЕРНОТО ОБЩЕСТВО

Пламен Атанасов, докторант, ФЖМК, СУ „Св. Кл. Охридски“

Хипотеза: Синтезираната в доклада хипотеза показва, че модерното общество е повлияно от опосредстваната от компютри комуникация в уеб пространството и силно медиатизирано. Измененията рефлектират върху редица социални сфери, вкл. и върху психиката и формирането на поведението на значителна част от днешните хора.

Предмет и обект на изследването: Обектът е представен посредством модерното общество. То е описано като съставено от две множества, по-голямото от които е това на активно участващите в уеб комуникацията. Двете части си взаимодействат и пренасят влиянието си върху психологичните променливи на масовото поведение и това на отделния човек.

Цел: Докладът насочва вниманието и очертава контура на някои от рефлексите върху облика и социалното здраве на съвременния човек, проявени след разширяването на комуникацията в уеб измерението.

Метод: За представяне на описанат проблематика са посочени примери и е направен научнообоснован обзор на съществуващи теоретични разработки. Разгледани са крайни състояния, като това на интернет адикцията. Като съществени са определени привлекателността на интеракцията с компютър, бързината на пренос и убедителното интерпретиране на информация.

Задачи: В направление на поставената цел са показани някои моменти от критичните изменения в мисленето, на които се дължат появата и развитието на информационно мрежово общество; търсено е научно обяснение на реализирани масови действия и са посочени някои от условията, при които се реализира натискът върху мисленето и вземането на поведенческо решение от отделния представител на модерното общество.

Резултати: Постигнатите резултати доказват частично хипотезата в доклада и представят измененията като съществени при обследването на проблеми отнасящи се до социалното здраве днес. Очертани са някои от факторите, които влияят върху мотивацията за действие и трайно присъстват в поведенческата реакция на значителна част от представителите на днешното общество.

Ключови думи: медиатизация, нови медии, интернет, убеждаване

INTERNET, THE MEDIATIZATION AND THE MAN IN MODERN SOCIETY

Plamen Atanasov, PhD student, Faculty of Journalism and Mass Communication, Sofia University `St. Kl. Ohridski`

Hypothesis: The synthesised in the research paper hypothesis introduces the idea the modern society is affected by the CMC in the web space. The alterations reach a number of social dimensions, incl. psyche and the behavioural formation of a significant number of people.

Subject and object of the research: The object is introduced by means of the modern society. It is described as having two multitudes, one of which (incidentally the bigger one) is composed of the active participants in the web communication. The two groups interact with each other and transmit their influence on the psychological variables of both the mass and the individual's behaviour.

Aim: The research paper emphasises and outlines some of the reflections, present after the expansion of the communication in the web dimension, on the shape and social health of the modern individual.

Method: Both examples and scientifically grounded view on existing theoretical developments are used for the presentation of the described issue. Reviewed are extreme conditions, such as the Internet addiction. Determined as significant are the attractiveness of the interaction with the

computer, the high-speed transmission and persuasive interpretation of data.

Tasks: In the context of the task, some of the critical fluctuations in the thought, which induce the occurrence and the development of the informational net society, are shown. A scientifically grounded explanation is sought for some mass actions that have taken place. Additionally, explored are the conditions in which the influence on the member of the modern society takes place, in particular the thought and the making of a behavioural decision.

Results: The achieved results partially back the hypothesis derived from the research paper and determine the significant alterations in the evaluation of problems related to the modern social health. Outlined are some of the factors which influence the motivation for action and have a constant appearance in the behavioural reaction of a significant part of the members of the modern society.

Key words: mediatization, new media, Internet, persuasion

СОЦИАЛНА РАБОТА И ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ

гл. ас. д-р Виктория Сотирова, катедра „Медико-социални науки“, ФОЗЗГС, Югозападен университет „Неофит Рилски“, Благоевград

Резюме: България, като социална държава, защитава личното и законно „право“ на достоен „живот“ без дискриминация, „на всеки“ човек (ч. I, чл. 2 (1) от КЗПЧОС). Това се постига чрез реализиране на социална и здравна политика, насочена към поддържане на „социално благополучие“, ограничаване до „възможния минимум на социалното неблагополучие“ (Леков, 2006:14) и повишаване на статуса и интеграцията на рисковите групи в обществото – хора с увреждания и психични разстройства.

Този доклад има за цел да разгледа мястото и ролята на социалната работа – „професионална“ по своята същност „дейност“ (§ 1., т. 9 от ДР на ЗСП), като предпоставка за повишаване на общественото и социално здраве, и „качество на живот“, чрез реализиране на „социално включване“ (§ 1., т.3. от ДР на ЗСП) на различни групи бенефициенти, предоставяйки „по начин, който запазва човешкото“ им „достойнство“:

- социална закрила, чрез „социално подпомагане“ и предоставяне на „социални услуги“;
- социална подкрепа, чрез „социална работа“, основана на „индивидуален подход и комплексна оценка на потребностите на лицата и семействата“ (гл. I, чл. 1. (3) от ЗСП) със специфични потребности.

Ключови думи: социална работа, социална закрила, социална подкрепа, социални работници, обществено здраве

КЗПЧОС - Конвенция за защита на правата на човека и основните свободи

ЗСП – Закон за социално подпомагане

SOCIAL WORK AND PUBLIC HEALTH

Chief Ass. Prof. Viktoria Sotirova

Department of Medical-Social Sciences, FPHCS, South-West University
“Neofit Rilski” , Blagoevgrad

Summary: Bulgaria, as a social country, protects the personal and “legal” right “of every” person, to “live” its` life with dignity without discrimination (ch. I, art. 2 (1) of CPHRFF). This is happening with the realization of social and health policy, directed to supporting of the “social welfare”, reducing to the “possible minimum non-welfare” (Lekov, 2006:14) and increasing the status and integration of the groups in risk, in society – people with disabilities and psychological disorders.

This report aims to review the place and role of the social work – “professional” by its` “activity” (§ 1., p. 9 of AD of LSA), as a predisposition of increasing the public and social health and “quality of life”, through realization of “social inclusion” (§ 1., p.3. of AD of LSA) of different groups of beneficiates, providing “in a way that preserves their human dignity”:

- social protection, through “social support” and providing “social services”;
- social support through “social work”, based on “individual approach and complex evaluation of the needs of people and families” (ch. I, art. 1. (3) of LSA) with special needs.

Key words: social work, social protection, social support, social workers, social health

CPHRFF - Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms

LSA – Law of Social Assistance

ВЛИЯНИЕ НА СОЦИАЛНАТА ПОДКРЕПА ВЪРХУ КАЧЕСТВОТО НА ЖИВОТ НА ВЪЗРАСТНИТЕ ХОРА С УВРЕЖДАНИЯ.

Мария Стойкова, редовен докторант към катедра „Медико-социални науки” при Факултет „Обществено здраве, здравни грижи и спорт”

Докладът е посветен на актуалния проблем за взаимовръзката между социалната подкрепа и качеството на живот на хората с увреждания. Проучването на публикувани изследвания в тази област показва, че: социалната подкрепа е ключово условие за социалното включване и повишаване качеството на живот на хората с увреждания; влиянието на социалната подкрепа се определя от качеството на взаимоотношенията и личностните особености на личността с увреждания; социалната мрежа, формална и неформална, може да бъде източник и на негативно влияние; ефектите на социалната подкрепа върху качеството на живот минават през самоопределянето и овластяването. **Ключови думи:** качество на живот, благополучие, социална подкрепа, увреждания, лица с увреждания

THE INFLUENCE OF THE SOCIAL SUPPORT ON THE QUALITY OF LIFE OF ADULTS WITH DISABILITIES

Maria Stoykova, PhD student, Department of Medical-Social Sciences, FPHCS, South-West University “Neofit Rilski”, Blagoevgrad

The report stresses upon the important contemporary issue of the relationship between the social support and quality of life of people with disabilities. Study of the published research in this area demonstrates that: social support is a key condition for improving the social inclusion and quality of life of people with disabilities; the impact of the social support is

determined by the quality of relationships and personal characteristics of individuals with disabilities; social networks, both formal and informal, can be a source of negative influence; the effects of social support on the quality of life closely relate to self-determination and empowerment of people with disabilities.

Keywords: quality of life, well-being, social support, disabilities, persons with disabilities

ТРУДОВА РЕХАБИЛИТАЦИЯ НА ЛИЦА С УВРЕЖДЕНИЯ

Проф. д-р Париз Паризов д.п.н., ас. д-р Йоанна Цветанова, ЮЗУ „Неофит Рилски”, катедра „Медико-социални науки“, ФОЗЗГС, ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград

За хората с увреждания съществува необходимост от помощ в приспособяването им към ежедневието. Данните, предоставени от Националната служба по заетостта сочат, че заетостта на хората с увреждания се понижава. В този смисъл на преден план излиза необходимостта от осигуряване на трудова рехабилитация и интеграция, за да могат хората с увреждания да постигнат оптимално равнище на независимост, осигуряване на доходи и достоен живот.

LABOUR REHABILITATION FOR PERSONS WITH DISABILITIES

Prof. D.Sc.Paris Parizov, Ass. Prof. Joanna Tcvetanova, PhD
Department of Medical-Social Sciences, FPHCS
South-West University “Neofit Rilski” , Blagoevgrad

The disabled people need assistance for accommodation to everyday life. The data presented by the National Agency of Employment shows reducing the number of employed handicap people. In this respect comes forth the necessity for ensuring labor rehabilitation and integration so that the handicap people could reach optimum level of independence, insurance of incomes and live of dignity.

СОЦИАЛНА РАБОТА С ВЪЗРАСТНИ ХОРА В САЩ

Ас. д-р Йоанна Цветанова, катедра „Медико-социални науки“,
ФОЗЗГС, ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград

В доклада се дискутират различни форми на социални дейности с възрастни хора, както и съвременните постижения в образованието по социална работа, предназначено да изгради компетентни и квалифицирани професионалисти, подготвени за работа с възрастни хора, включително различни инициативи в разработване на учебните програми, обучението, организационното развитие.

In the article different forms of social activities with old people are discussed as well as the recent advances in social work education in the United States designed to produce greater numbers of ageing-competent social work professionals, including initiatives in aging-related curriculum development, training, organisational development.

СОЦИАЛНИ ДЕЙНОСТИ В КРАЛСТВО ЙОРДАНИЯ – УПРАВЛЕНИЕ И ОРГАНИЗАЦИЯ

докторант Виолина Лазова – Ал Хадж Ахмад,
проф. д-р Париз Паризов д.п.н.
катедра „Медико-социални науки“, ФОЗЗГС,
ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград

Хашемитско Кралство Йордания е модерна държава в Близкия изток. Религията /ислям/, която проповядва по-голяма част от населението на Йордания, налага своята концепция за милосърдието, като висша добродетел, която се превръща във всеобщо притежание и води до безкористно подпомагане на болните, бедните и нуждаещи се от социални грижи. През 1986г. със Закон е създаден национален фонд за предоставяне на помощ, който е основен нормативен документ, уреждащ, обществените отношения, свързани със социалната политика в Кралство Йордания. Органите на управление на НФПП е Министерство на социалното развитие, респективно Министъра на социалното развитие и Съвета на директорите.

Националния план за правата на човека 2016-2035 година е приет върху принципите на Конституцията на Кралство Йордания,

конвенции в областта на правата на човека, както и препоръки на Националния център на правата на човека, който се занимава с граждански, политически, икономически и културни права, както и правата на хората уязвими от насилие, най-възрастните, децата и жените като цяло.

SOCIAL ACTIVITIES OF THE KINGDOM OF JORDAN - MANAGEMENT AND ORGANIZATION

V. Lazova – Al Haj Ahmad, PhD student, Prof. D.Ed.Sc. Paris Parizov
Department of Medical-Social Sciences, FPHCS, South-West University
“Neofit Rilski” , Blagoevgrad

The Hashemite Kingdom of Jordan is a modern country in the Middle East. Religion / Islam / that advocates greater part of the population of Jordan imposes its concept of charity, as the supreme virtue that is becoming universally owned and leads to selflessly helping the sick, poor and in need of social care.

In 1986, by Act created a national fund to provide assistance, which is the main legal document governing, public relations, social policy in the Kingdom of Jordan.

The management bodies of National Fund for aid is the Ministry of Social Development, respectively the Minister of Social Development and Board of Directors. National Plan for Human Rights 2016-2035 was adopted on the principles of the Constitution of the Kingdom of Jordan conventions on human rights, as well as recommendations of the National Centre of Human Rights, which deals with civil, political, economic and cultural rights and the rights of people vulnerable to violence, most elderly, children and women in general.

СТИМУЛИРАНЕ НА ИГРАТА ПРИ ДЕЦА С УВРЕЖДАНИЯ

Васка Станчева-Попкостадинова ¹, Анна К. Лекова ²,
Анна Т.Андреева ¹

¹ Югозападен Университет „Неофит Рилски“, Благоевград,

² Иститут по системно инженерство, БАН, София

Значението на играта за когнитивното, емоционално и социално развитие на децата е добре известно/познато. Поради тежестта на уврежданията, често се посочва, че при децата с увреждания липсват способности за игра, каквито са развити при децата без проблеми в развитието.

Целта на доклада е да се изследва играта при деца с увреждания чрез стимулиране с компютърни игри чрез сензора КИНЕКТ.

Избрани компютърни игри и сензор КИНЕКТ бяха пилотирани при 28 деца, на възраст 5-12 години с различен тип увреждания в три дневни центъра в област Благоевград.

Игровото поведение на децата бе наблюдавано преди и след приложението на компютърните игри и сензора КИНЕКТ.

Резултатите показват подобрение на мотивацията за игра, емоционално удовлетворение, любопитство и проактивно поведение при по-голямата част от децата.

Сензорът КИНЕКТ, в комбинация с избрани структурирани компютърни игри, стимулират развитието на комуникацията и физичната активност при децата с увреждания и са инструмент за подпомагане на специалистите, работещи с тях.

Резултатите от проучването се дискутират в рамките на целите на акция TD COST Action TD1309 Play for Children with disabilities (LUDI). Основната цел на LUDI е да постави играта в центъра на мултидисциплинарни проучвания и интервенции, както и да развие научната перспектива за „играта, заради целите на самата игра“ за деца с увреждания.

Ключови думи: деца с увреждания, компютъризирани игри, КИНЕКТ

PLAY STIMULATION IN CHILDREN WITH DISABILITIES

Vaska S. Stancheva-Popkostadinova¹, Anna K. Lekova², Anna T. Andreeva¹

¹South-West University, Blagoevgrad, Bulgaria

²Institute of System Engineering, Bulgarian Academy of Science, Sofia, Bulgaria

Introduction: The value of play for the cognitive, emotional and social development of the children is well known. Due to the severity of impairments, children with disabilities often are regarded as lacking abilities to play in a way as typical developed children are.

The aim of the paper is to study play behavior in children with disabilities, stimulated by computer games through sensor KINECT.

Methods: Selected computer games and sensor KINECT were piloted in children with disabilities. Play behavior of children was observed before and during implementing KINECT and computer games.

Participants: 28 children from 3 day care centers aged 5-12 years with different types of disabilities.

Results: The improvement of motivation for play, emotional satisfaction, curiosity and proactive behavior were found in most of the children.

KINECT sensor in combination with selected structured computer games are a stimulus for the development of communication and physical activity in children with disabilities and reliable tool to assist professionals working with them.

Conclusions: The results of the study and future perspectives for the promotion of play in children with disabilities are discussed in frame of the objectives of

TD COST Action TD1309 Play for Children with disabilities (LUDI). The main goal of LUDI is to put play at the centre of the multidisciplinary research and intervention, as well as to develop the scientific perspective of “play for the sake of play “ for children with disabilities.

Key words: children with disabilities, computerized games, KINECT

ОРГАНИЗАЦИОННИЯТ КОМИТЕТ НА НАЦИОНАЛНАТА
НАУЧНО- ПРАКТИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИЯ С МЕЖДУНАРОДНО
УЧАСТИЕ

*ПРОМОЦИЯТА НА ПСИХИЧНО ЗДРАВЕ - ЕЛЕМЕНТ ОТ
ГЛОБАЛНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ*

28 - 29 октомври 2016 г.

Университетски център „Бачиново“, гр. Благоевград

ИЗКАЗВА БЛАГОДАРНОСТ НА СПОНСОРИТЕ:

ROLPHARMA-ПРЕДСТАВИТЕЛСТВО ЗА БЪЛГАРИЯ

**ТЪКАННА БАНКА САДАСА 2007 - официален представител на
CELLS4LIFE за България**

СБОРНИК С РЕЗЮМЕТА

**НАЦИОНАЛНА НАУЧНО- ПРАКТИЧЕСКА
КОНФЕРЕНЦИЯ С МЕЖДУНАРОДНО УЧАСТИЕ**

***ПРОМОЦИЯТА НА ПСИХИЧНО ЗДРАВЕ - ЕЛЕМЕНТ ОТ
ГЛОБАЛНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ***

28 - 29 октомври 2016 г.

Университетски център „Бачиново“ гр. Благоевград

ISBN 978-954-00-0077-0

Рецензенти: Васка Станчева-Попкостадинова, Вероника Ишпанович,
Владимир Наков

Тираж: 100 Формат: 60/80/16 Печатни коли: 3

Издател: Университетско издателство
„Неофит Рилски“, 2700 Благоевград,
ул. „Иван Михайлов“ № 66

Печат: Печатна база при ЮЗУ „Неофит Рилски“
2700 Благоевград, ул. „Александър фон Хумболдт“ № 4